

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
**Ministria e Punëve të Brendshme/Ministarstvo Unutrašnjih Poslova/Ministry of Internal
Affairs**

**DRŽAVNA STRATEGIJA ZA SMANJENJE RIZIKA OD PRIRODNIH I DRUGIH
NEPOGODA**

2023-2028

Datum: 26.10.2022.

Sadržaj

1.	Uvod.....	6
1.1.	Cilj	6
1.2.	Vizija.....	6
2.	Metodologija	6
3.	Opšti principi	8
4.	Analiza trenutnog stanja.....	9
4.1.	Istorijat	9
4.2.	Trenutno stanje.....	13
4.3.	Rizici koji prete Republici Kosovo	14
4.3.1.	Prirodni rizici	14
4.3.2.	Rizici u osetljivim tehničkim zgradama - tehnička infrastruktura	14
4.3.3.	Rizici tokom transporta.....	14
4.3.4.	Industrijski rizici	14
4.3.5.	Epidemiološki rizici	14
4.4.	SWOT analiza za smanjenje rizika od nepogoda u zemlji.....	14
5.	Zakonski okvir i institucionalni mehanizam.....	16
5.1.	Zakonski okvir	16
5.2.	Institucionalni mehanizmi.....	17
6.	Strateški ciljevi za smanjenje rizika od nepogoda	21
6.1.	Pozadina.....	21
6.2.	Razvojni planovi	22
6.3.	Pet ciljeva Strategije	22
6.3.1.	Strateški cilj 1: Integrisanje smanjenja rizika u politike, zakone i podzakonske akte i razvojne politike	22
6.3.2.	Strateški cilj 2: Jačanje kapaciteta za smanjenje rizika od nepogoda	23
6.3.3.	Strateški cilj 3: Povećanje osveščivanja o smanjenju rizika od nepogoda.....	23
6.3.4.	Strateški cilj 4: Jačanje mehanizama upravljanja informacijama i bazi podataka	23
6.3.5.	Strateški cilj 5: Spremnost i prilagođavanje na klimatske promene	24
7.	Sporazumi o integrisanim institucionalnim kapacitetima za smanjenje rizika od nepogoda.....	24
8.	Mehanizmi praćenja i izveštavanja Strategije i Akcionog plana 2023-2025.	25
8.1.	Direktive strateškog sprovođenja i prioriteta za stratešku promenu.....	25
8.2.	Direktive strateškog sprovođenja i prioriteta za stratešku promenu.....	26
8.3.	Institucionalni kapacitet za praćenje i procenu	26
8.4.	Pokazatelji za praćenje i procenu.....	27
8.5.	Instrumenti praćenja i procene	27
9.	Akcioni plan.....	27

Spisak skraćenica

AUVS	Agencija za upravljanje vanrednim situacijama
AHV	Agencija za hranu i veterinu
ASK	Agencija za statistike Kosova
ISPP	Izjava srednjoročnih prioriternih politika
CEFTA	Sporazum o slobodnoj trgovini za Centralnu Evropu
KSB	Kosovske snage bezbednosti
MO	Ministarstvo odbrane
HMIK	Hidrometeorološki institut Kosova
IPA	Pred pristupni instrument
NIJZK	Nacionalni institut za javno zdravlje Kosova
CKK	Crveni krst Kosova
MALS	Ministarstvo administracije lokalne samouprave
MPNTI	Ministarstvo prosvete, nauke, tehnologije i inovacije
MRR	Ministarstvo regionalnog razvoja
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
ME	Ministarstvo ekonomije
MZP	Ministarstvo za zajednice i povratak
MKOS	Ministarstvo kulture, omladine i sporta
MŽSPPI	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MZ	Ministarstvo zdravlja
MIPD	Ministarstvo inostranih poslova i dijaspore
PJGPS	Profesionalne jedinice za gašenje požara i spašavanje
STO	Svetska trgovinska organizacija
NPPN	Nacionalna platforma za prirodne nepogode

SFA	Okvir Senday-a za akciju
ISEU	Integrirani sistem emergentnog upravljanja
SZSP	Strukture za zaštitu, spašavanje i pomoć
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNICEF	Emergentni fond Ujedinjenih nacija za decu
UNISDR	Kancelarija Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od nepogoda
KP	Kancelarija premijera
SRN	Smanjenje rizika od nepogoda
OSD	Operator sistema distribucije

Izvršni rezime

Državna strategija za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nepogoda (u daljem tekstu: nepogode) i Akcioni plan 2023-2028., drugi je dokument izrađen od Vlade Republike Kosova što ima za cilj smanjenje rizika od nepogoda.

Jasno je da nepogode mogu imati značajan negativan uticaj na ljude i na ekonomiju i da smanjenje rizika od nepogoda treba da bude državni prioritet. Priroda, rasprostranjenost i trošak nepogoda zahtevaju uključivanje smanjenja rizika od nepogoda na centralnom i lokalnom nivou. Strategije i aktivnosti za smanjenje rizika od nepogoda doprinose na smanjenje rizika od nepogoda i njihovih negativnih uticaja, kao i postizanju održivog razvoja i ublažavanja siromaštva, kroz olakšavanja integrisanja smanjenja rizika od nepogoda u razvoju i efikasno i efektivno odlučivanje.

Ovaj strateški dokument ima za cilj smanjenje rizika od nepogoda i da služi kao okvir za smanjenje rizika od nepogoda na nivou zemlje, kroz aktivnosti koje će se planirati i sprovesti od institucije Republike Kosova.

Strategija se bazira na pet stubova ili strateških ciljeva koji su u potpunom skladu sa drugim nacionalnim i međunarodnim dokumentima.

1. Uvod

Državna strategija za smanjenje rizika od nepogoda i Akcioni plan 2023-2028., je strateški dokument koji utvrđuje politike i mere koje se preduzimaju za smanjenje rizika protiv nepogoda na Kosovu. Nepogode na Kosovu predstavljaju rizik za život, materijalna dobara, kulturno nasleđe i životnu sredinu uopšte. U stvari, u celini proces ekonomskog i društvenog razvoja zemlje je ranjiv od rizika nepogoda, koji često koštaju milione evra ekonomiji, kao i u posebnosti pogađaju zajednice u potrebi. Budući da je nova država, Kosovo još nije podiglo pune kapacitete za smanjenje rizika od nepogoda u svim fazama ciklusa emergentnog upravljanja. Ova strategija koja uključuje period 2023-2028., je osnovni dokument koji ima za cilj da koordinira rad od institucija na lokalnom nivou, resornih ministarstava, privatnog sektora, civilnog društva, NVO-ima kao i domaćih i stranih donatora, da bi smanjila rizik od nepogoda i istovremeno doprinoseći na održiv razvoj Kosova. Ovaj dokument će služiti kao osnova za smanjenje rizika za Republiku Kosovo i kao takav služi kao temeljac nad kojim će se izrađivati programi i planovi za smanjenje rizika od nepogoda i koordinirati aktivnosti za niz godina.

Strateški ciljevi i oni specifični utvrđeni su nakon procesa konsultacije sa svim institucionalnim predstavnicima za smanjenje rizika i drugim spoljnim predstavnicima kao: civilno društvo, akademski svet i međunarodni partneri. Strategija je takođe bazirana na prethodnim analizama realizovanim u saradnji sa domaćim i međunarodnim partnerima.

U Državnoj strategiji za smanjenje rizika od nepogoda 2023-2028., preporučuju se konkretne radnje i mere sa ciljem adresiranja identifikovanih izazova i poboljšanje stanja u smanjenju rizika od nepogoda. U tom pravcu predviđene su radnje u funkciji poboljšanja nacionalnog mehanizma, sprovođenja koordiniranih radnji za smanjenje rizika i jačanja centralne i lokalne saradnje do zajednice i porodice.

Sve ove radnje preporučene su kao rezultat procene trenutne situacije u zemlji i u domaćem, regionalnom i globalnom kontekstu u odnosu sa smanjenjem rizika, rezultata sveobuhvatnih analiza zakonskih dokumenata, podzakonskih i drugih empirijskih analiza proizašlih iz različitih istraživanja realizovanih tokom prošlih godina. Shodno tome, očekuje se da će adresiranje preporučenih radnji imati pozitivan uticaj na adresiranje praznina identifikovanih u sistemu, omogućavajući istovremeno unapređenje i jačanje smanjenja rizika od nepogoda.

Akcioni plan je izrađen u skladu sa strateškim ciljevima, specifičnim ciljevima i planiranim aktivnostima koje pomažu u ispunjavanju specifičnih ciljeva u pravcu postizanja strateških ciljeva.

1.1. Cilj

Orijentisanje politika i jačanje sveobuhvatnog pristupa na smanjenju rizika od nepogoda, sa ciljem minimiziranja šteta od prirodnih i drugih nepogoda u što manjoj meri što je moguće.

1.2. Vizija

Smanjenje rizika od nepogoda sprečavajući nove rizike, smanjujući postojeće rizike kao i upravljajući preostalim rizikom od nepogoda u Republici Kosovo.

2. Metodologija

Državna strategija za smanjenje rizika od nepogoda, kao i Akcioni plan 2023-2028, izrađena je u

podrsci Godišnjem planu rada Vlade i Ministarstva unutrašnjih poslova za 2022. godinu i Nacionalnog programa za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, godina 2021-2023.

Strategija je u potpunom skladu sa Administrativnim uputstvom br. 07/2018 o procedurama, kriterijumima i metodologiji za pripremu i usvajanje strateških dokumenata i planova za njihovo sprovođenje, kao i odgovarajućem zakonodavstvu na snazi.

Radna grupa za izradu strategije formirana je od Stalnog sekretara MUP-a sa Odlukom br. 300/22, dana 25.02.2022., za izradu Strategije za smanjenje rizika od nepogoda, u koju su uključene sve odgovarajuće državne institucije, dok su u svojstvu stručnjaka uključeni i predstavnici iz OEBS-a. Nameravajući multidisciplinarni pristup za smanjenje rizika i integraciju ovih pojava u politikama i razvojnim planovima u zemlji, radna grupa imala je sastanke na mesečnim osnovama za nadgledanje napretka i planiranja narednih koraka. Obavljene su konsultacije i sa ministarstvima i drugim odgovarajućim institucijama koje nisu članice radne grupe, kako bi strategija bila što sveobuhvatnija i smisaona.

Grupa stručnjaka je uvek, u različitim fazama razvoja strategije, pružala savete o sadržaju strategije. Konačno, neke pojave kao što su klimatske promene, jonizacija i poplave se ne tretiraju ili se manje tretiraju u ovoj strategiji, pošto se one pokrivaju od odgovarajuće sektorske strategije.

Izrada Strategije za smanjenje rizika od nepogoda (SRN) prethodila je zakonska osnova koja se nalazi u Zakonu br. 04/L-027 o zaštiti od prirodnih i drugih nepogoda, Administrativno uputstvo (VRK) br. 07/2018 o planiranju i izradi strateških dokumenata i akcionih planova i Dokumentu o proceni rizika od prirodnih i drugih nepogoda, izrađeni na osnovu Uredbe br. 25/2020 o metodologiji izrade procene opasnosti.

Strategija za SRN 2023. - 2028. u skladu je i sa drugim nacionalnim i međunarodnim dokumentima, kao što su: Strategija o bezbednosti, Integrisani sistem upravljanja hitnim slučajevima (ISUHS), Strategija o klimatskim promenama 2014-2020., Održivi ciljevi za razvoj, utvrđeni prema Ujedinjenim nacijama i u okviru HYOGO i SENDAY okvira za akciju za godine 2015-2030., razvoj nacionalne održivosti i zajednice u nepogodama itd. Pored njih, u slučaju izgradnje Državne strategije, uzete su u obzir i Strategija Evropske unije za unutrašnju bezbednost i Evropska strategija za podršku u smanjenju rizika od nepogoda zemalja u razvoju. Strategija za SRN služi i kao vodič Kosova za članstvo u "Evropskom forumu za smanjenje rizika od nepogoda".

Proces izrade strategije koordiniran je od Ministarstva unutrašnjih poslova. Radna grupa sačinjena i od drugih ministarstava, uključeni su u sveobuhvatnu i detaljnu procenu u analiziranju trenutnog stanja, identifikaciji izazova da bi se adresirali ovom strategijom i predlažući ciljeve i mere koje će poboljšati efikasnost i efektivnost institucija uključenih u sprovođenju sa ciljem smanjenja rizika, uvek bivajući svesni o aspektu šteta na ljudske živote, materijalna dobara, infrastrukturu, kulturno nasleđe i životnu sredinu koje nepogode uzrokuju. Tokom sastanka su diskutovane i date procene o trenutnoj situaciji u oblasti upravljanja rizikom, u kom slučaju su predložene aktivnosti koje pomažu postizanje specifičnih ciljeva i realizaciji onih strateških, predlažući poboljšanja sa fokusom na smanjenje rizika od nepogoda. Pristup je bio veoma disciplinaran, proaktivan kao i u

radnim grupama sa institucionalnim predstavnicima, aktivno učešće civilnog društva u adresiranju potreba za smanjenje rizika, garantujući i osećaj vlasništva ovog strateškog dokumenta.

Utvrdjivanje strateških ciljeva, onih specifičnih i aktivnosti bazirano je na podacima, nalazima i preporukama iz procesa procene trenutnog stanja, kao i prethodnim podacima izvučeni iz DeSinventar platforme, istoriju nepogoda na Kosovu i izveštaje domaćih i međunarodnih strana, ali i u identifikaciji ovih prioriteta i utvrđivanju ciljeva u skladu sa prioritetima vlade, kao i trenutnoj situaciji na Kosovu upravljanja rizikom od nepogoda.

Koordinacija izrade ove strategije pripada MUP/AUVS. Principi i odgovornosti uključeni u ovom dokumentu vode smanjenje rizika od nepogoda u celoj zemlji. Budući da je ovo državna strategija, prvenstveno će se izraditi Državni plan za smanjenje rizika, kao i svaka institucija će izraditi svoj plan smanjenja rizika od nepogoda, jedinstven za njihovu oblast delovanja. Moć i mogućnost za održivo smanjenje rizika od nepogoda zavise od posvećenosti rukovodećih službenika i podržanih od vlade.

3. Opšti principi

Struktura i sadržaj ovog dokumenta bazira se na ovim principima:

Princip ustavnosti i zakonitosti - preduzete radnje za smanjenje rizika od nepogoda baziraju se na predviđenim odredbama Ustavom Republike Kosova, zakonodavstvom na snazi i međunarodnim sporazumima.

Princip sveobuhvatnog državnog pristupa - sprečavanje i smanjenje pretnji od nepogoda postiže se kroz uključivanje i usku saradnju između vladinih institucija, javnih, civilnog društva, privatnog sektora i međunarodnih organizacija.

Princip sloboda i ljudskih prava - podrazumeva garantovanje sloboda i prava svih pojedinaca, tokom svih faza angažovanja institucija na sprečavanju i smanjenju nepogoda.

Princip poverljivosti - institucije sa odgovornošću na sprečavanje i smanjenje nepogoda trebaju obezbediti čuvanje poverljivosti pisanih i nepisanih informacija razmenjenih između određenih institucija.

Princip saradnje - Vlada Republike Kosovo je posvećena u poštovanju saradnje i koordinacije aktivnosti između domaćih institucija i međunarodne saradnje u sprečavanju i smanjenju šteta i posledica od nepogoda.

Princip pouzdanosti - institucije odgovorne za sprečavanje i smanjenje šteta i posledica od nepogoda, trebaju imati prioritet izgradnju poverenja u čuvanju podataka i informacija od zloupotrebe od onih koji imaju pristup u njima.

Princip proporcionalnosti - podrazumeva vršenje autoriteta institucija koje se bave sprečavanjem i smanjenjem šteta i posledica od nepogoda, samo onda kada je neophodno i samo do nivoa potrebnog za postizanje legitimnih ciljeva, pogodnim sredstvima i metodama, u realnom vremenu i što je moguće kraćem.

Princip međunarodne saradnje - sprečavanje i smanjenje nepogoda se postiže kroz međunarodne saradnje sa državama, organizacijama i inicijativama. Kroz saradnju, Republika Kosovo će imati suštinsku ulogu u sprečavanju i smanjenju šteta i posledica od nepogoda.

4. Analiza trenutnog stanja

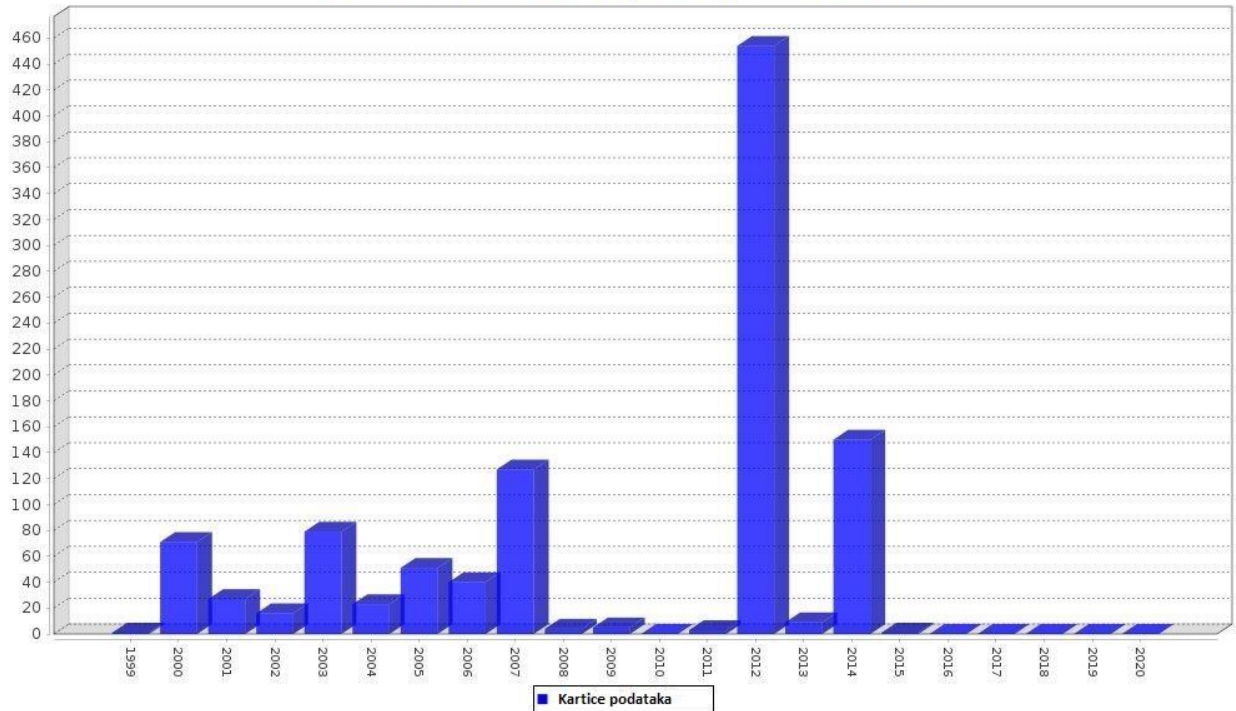
4.1. Istorijat

Napor za smanjenje rizika od nepogoda na Kosovu, kao i u svetu, je problem koji se pogoršao u poslednjih 20 godina tranzicije, ovo zbog fenomena klimatskih promena, industrijalizacije zemlje, štete uzrokovane od rata, neformalna naselja, nedostatak planova i nesprovođenje mera za čuvanje životne sredine, degradacija šuma i rečnih korita i deponiranje otpada bez kriterijuma.

Bazirajući se na datim statistikama od platforme DesInventar, broj nepogoda je tokom godina u periodu 1999. - 2019., označio trend rasta, počevši od odraza šumskih požara, poplava, zemljotresa, klizišta zemljišta, lavina, bioloških rizika, kao i zaraznih bolesti, epidemije, pandemije, sa posebnim naglaskom one Krime Kongo-a.

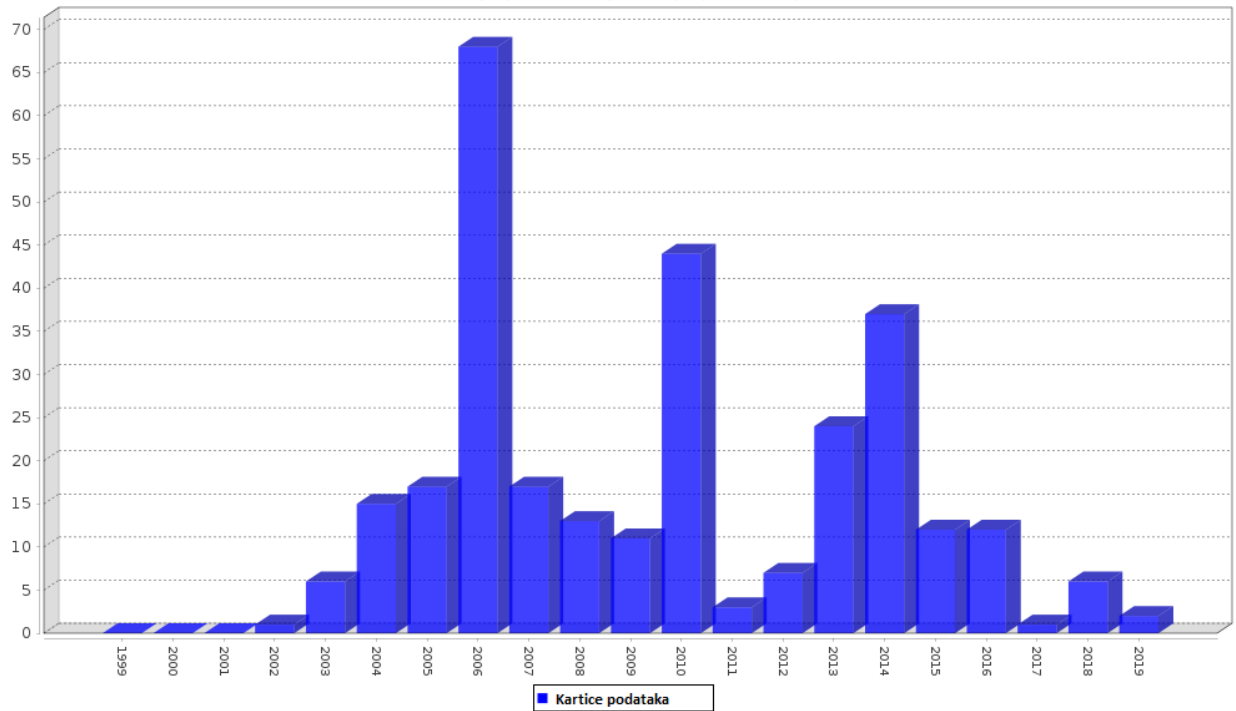
U nastavku se daje pregled istorijata nepogoda na Kosovu tokom godina.

Vremenski trendovi šumskih požara u periodu 1999-2019.

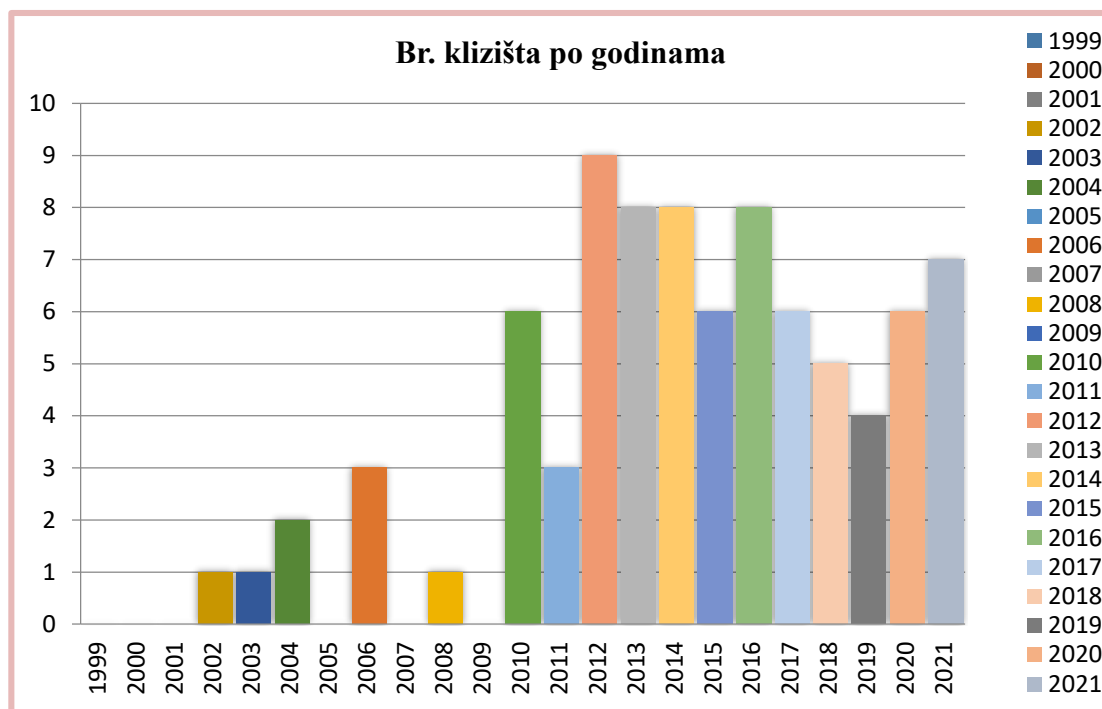

Dijagram 1. Vremenski trendovi šumskih požara u periodu 1999-2019.

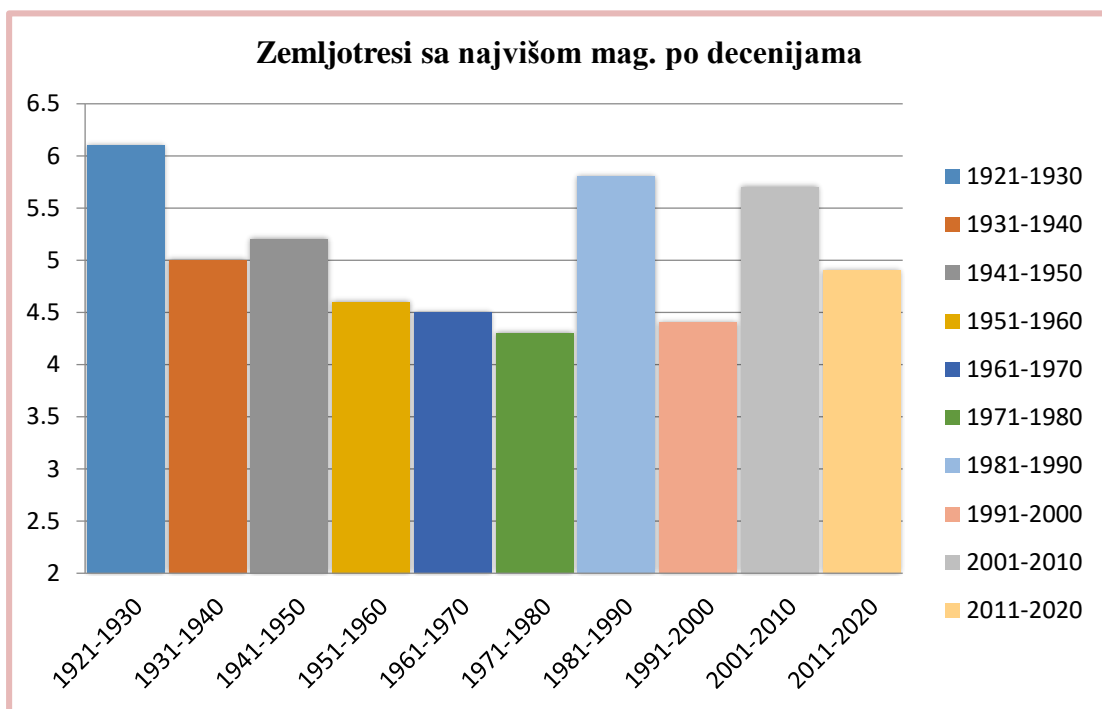
Vremenski trendovi poplava i bujičnih poplava za period 1999-2019.

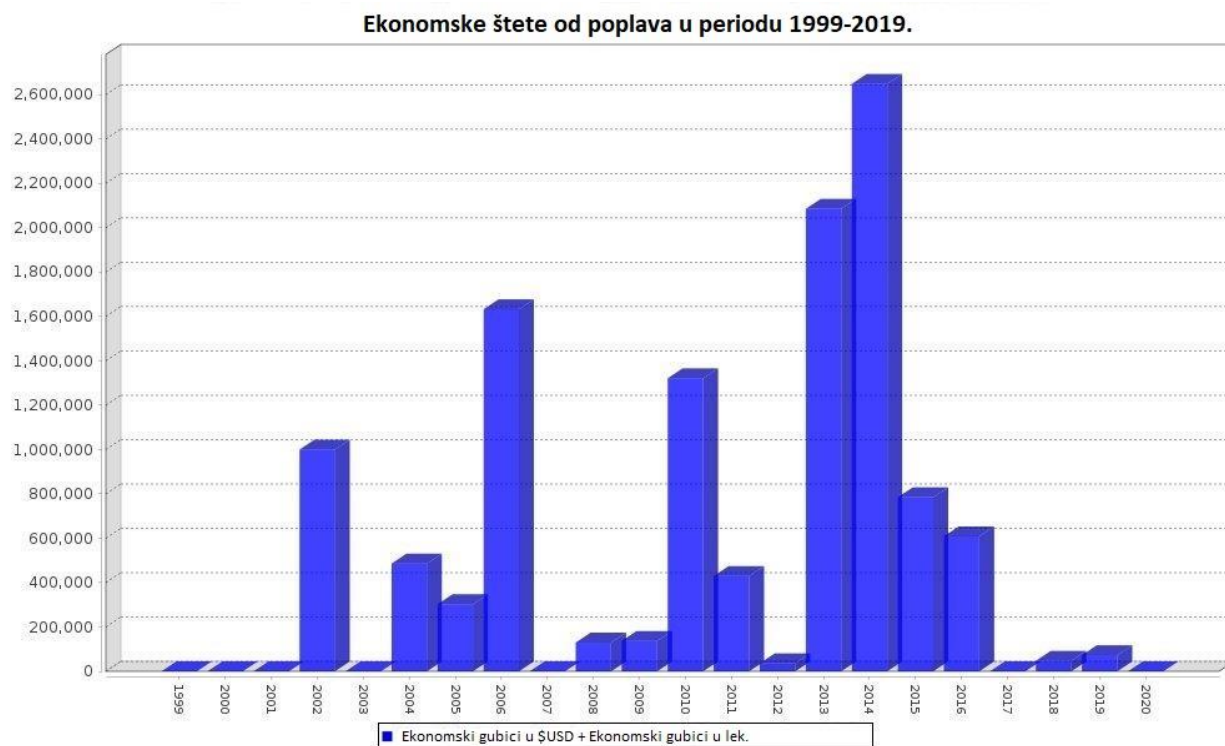
Dijagram 2. Vremenski trendovi poplava i bujičnih poplava za period 1999-2019.

Dijagram 3: Vremenski trendovi za klizišta zemljišta, vremenski period: 1999-2021.

Dijagram 4: Istorijat seizmičkih događaja za period 1921-2021. predstavljeni sa magnitudom, intenzitet je promenljiv po decenijama, trend ima povećanje i smanjenje zemljotresa i u broju ali i u veličini (mag.) po decenijama.

Dijagram 5: Ekonomske štete (u evrima) od poplava u vremenskom periodu 2000-2019. prema DesInventar Kosova.

Što se tiče glavnih pretnji od zaraznih bolesti na Kosovu se nisu značajno promenile u poslednjih pet godina. Skoro polovina zaraznih bolesti izveštenih na Kosovu u poslednjim godinama su bolesti životne sredine, hrane, vode ili zoonotskog porekla, sleđene od bolesti koje se mogu sprećiti vakcinama. Od posebnog znaćaja za ove bolesti je rizik brzog širenja i pojave u obliku epidemija, uz mogućnost prekogranićnog širenja.

Kosovo je i nastavlja ostati endemsko područje zaraznih bolesti koje se šire vodom i hranom. U poslednjih pet godina (2016. - 2020.) na Kosovu je registrovano ukupno 9004 slučajeva gastrointestinalnih bolesti izveštenih kao akutna dijareja. Godina 2019. je obeležila najveći broj slučajeva (preko 2394 slučajaja). Najpogođeniji uzrasti su oni dece i mladi uzrasti, sa preko 70% slučajeva.

Republika Kosovo je endemsko područje za zoonoze kao bruceloza, tuberkuloza i tularemija.

Pored bolesti koje se registruju u manjem ili većem broju svake godine na teritoriji Kosova, postoji mogućnost donošenja nekih bolesti iz inostranstva. Uglavnom se pozivamo na izuzetno opasnim zaraznim bolestima koje se lako šire i/ili imaju visoku smrtnost - kao kolera, SARS, ptićja gripa, hemoragićne groznice Krime Konga itd.

Dana 30. januara 2020. godine, generalni direktor SZO proglasio je izbivanje novog korona virusa Cov-2019., kao Emergentnost javnog zdravlja sa međunarodnim znaćajem (PHEIC), bazirano na

savete Komiteta hitnih slučajeva na osnovu Međunarodnih uredbi zdravlja (2005.). Prvi pozitivni slučajevi virusom SARS CoV2 na Kosovu registrovani su dana 13. marta 2020. Od dana 08.02.2020. do 09.08.2022., ukupan broj pozitivnih slučajeva sa COVID 19 je 263.784 (13.57%) od 1,942.455 osoba sumnjivih na SARS-CoV-2 virusu. Do dana 09.08.2022. oporavilo se 95.76% zaraženih, dok su registrovani ukupno 3.180 umrlih slučajeva (stopa smrtnosti 1.20%). Uprkos značajnom uspehu u vakcinaciji stanovništva, suočavanje sa pandemijom se nastavlja i dalje, uz kontinuirani porast pozitivnih slučajeva i realnu mogućnost povećanja i broja umrlih. Uzimajući u obzir trenutnu situaciju u svetu i regionu, završetak pandemije je još uvek nesiguran.

4.2. Trenutno stanje

Stanovništvo od 1.9 miliona stanovnika Kosova izloženo je prema hidrometeorološkim i geološkim rizicima: požarima, poplavama, zemljotresima, klizištima zemljišta, snežnim padavinama, lavinama, suši, jakim vetrovima (olujama), endemijama, epidemijama, pandemijama, zoonotskim bolestima i rizicima HBRN (hemijskim, biološkim, radiološkim, nuklearnim).

Bučne poplave su uobičajene u planinskim područjima, ponekad dovodeći do klizišta blata.

Kosovo je takođe izloženo klizištima zemljišta, posebno u Mitrovici, Prištini, Peći i Štrpcu. Drugi rizici koji prete Kosovu su poplave reka (u ravninama) i nove padavine (u Prištini, Mitrovici, Podujevu i Đakovici, zbog strukturalne ranjivosti brana u ovim područjima). Na nekim vrlo izloženim rekama sa svojim slivovima (kao sliv Drima, u zapadnom delu zemlje) poplave se dešavaju svake dve do tri godine. Između meseca novembra 2007. i juna 2008., tri poplave su raselile 3.500 ljudi, uzrokovale štete u kućama i poljoprivrednom zemljištu, i zatražena je humanitarna pomoć od Međunarodne zajednice. Sezonske fluktuacije padavina mogu teško pogoditi poljoprivrednu proizvodnju u regionima koji zavise od padavina za rast useva i nemaju alternativni sistem navodnjavanja. Kosovo se suočilo sa sušom nekoliko puta u dve decenije (u 1993., 2000., 2007. i 2008.). U 2000. godini, prosečne do onih jakih suša pogodile su veći deo teritorije Kosova. Od 2004. godine, 80% opština Kosova je u jednom ili drugom vremenu patilo od nestašice vode zbog neefikasnih sistema upravljanja vodom (Save the Children 2018.). Šume čine 43 posto teritorije Kosova i posebno su pogođene požarima tokom sušne sezone ili leta. Od 2000. godine broj požara u šumama se povećao, vatrogasci i druge odgovarajuće ekipe za reagovanje su obavili 2.000 do 3.000 intervencija unutar jedne godine. Predviđa se da će se izloženost prema rizicima takvim kao suša, poplave i požari povećati sa promenom klime i većom učestalošću ekstremne klime.

Geografski, Kosovo je u kontaktnom području dve velike tektonske ploče, sa jedne strane Afrike koja potiskuje Evro-Aziju i leži na njenom temelju. Iz ovih razloga, zemlje u mediteranskom području pripadaju zemljama sa visokim seizmičkim rizikom, uključujući i okolna područja.

Najjači zemljotres zabeležen i dokumentovan na Kosovu je zemljotres iz 1921. godine, u području Vitina-Uroševac-Gnjilane, sa magnitudom od 6.1 po Rihterovoj skali i intenzitetom od 8.5 Merkali stepena. Seizmička područja (SP) sa najvećim rizikom na teritoriji Kosova su: Seizmogeno područje Istok-Peć-Đakovica, SP Uroševac-Vitina-Gnjilane, SP Prizren-Dragaš, ovo su područja koja se prožimaju i sa aktivnim prelomima koji mogu uzrokovati u budućnosti zemljotrese sa maksimalnom magnitudom 6.2-6.5 Rihterovih stepena, dok su područja sa najmanjim rizikom, SP

Leposavić, SP Drenica i SP Priština-Mitrovica, ovo su područja koja se prožimaju i sa aktivnim prelomima koji mogu uzrokovati u budućnosti zemljotrese sa maksimalnom magnitudom 5.8-6.1 Rihterovih stepena. (Prema Mapi seizmičkog rizika za teritoriju Kosova i Projekt harmonizaciji seizmičkog rizika u Evropi).

Republika Kosovo ima bogato kulturno nasleđe od drevnih civilizacija do danas, što nasleđuje bogat kulturni trezor, koje je integralni deo svetskog kulturnog nasleđa. Ovo bogato nasleđe se nalazi u svakom delu Kosova, u: parkovima i arheološkim i prirodnim centrima, u umetničkim galerijama, fotografskim i filmskim arhivama, u tvrđavama i kulama, u kulturnim spomenicima i naseljima, u kaldrmi i uskim uličicama, u šadrvanima, kao i u njenim muzejima, kolekcija artefakata, zanatskim radovima itd.

4.3. Rizici koji prete Republici Kosovo

4.3.1. Prirodni rizici

- Požari;
- Stisci;
- Poplave;
- Zemljotresi;
- Klizišta/prevrtanja, urušavanja stenovitih masa.

4.3.2. Rizici u osetljivim tehničkim zgradama - tehnička infrastruktura

- Oštećenja brana.

4.3.3. Rizici tokom transporta

- Drumski transport;
- Železnički transport;
- Vazdušni transport;
- Transport sa rizičnim materijama.

4.3.4. Industrijski rizici

- Energija;
- Industrijske nezgode;
- Industrijski i opasni ostaci.

4.3.5. Epidemiološki rizici

- Trovanja vodom;
- Zoonotske/prenosive bolesti.

4.4. SWOT analiza za smanjenje rizika od nepogoda u zemlji

Identifikovani su sledeće snažne, slabe tačke, mogućnosti i pretnje koje se odnose na smanjenje rizika od nepogoda u zemlji. Ove snažne, slabe tačke, mogućnosti i pretnje pružaju bolje razumevanje onoga što je postignuto i još uvek treba da se postigne u pravcu smanjenja rizika od nepogoda u zemlji.

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> • Agencija za upravljanje vanrednim situacijama je izvršna agencija i nalazi se kod Ministarstva unutrašnjih poslova; • Zakoni i propisi koji pokrivaju oblast Emergentnog upravljanja su na snazi; • Postoji procena rizika na nivou zemlje; • Odobren je Integrisani sistem upravljanja hitnim slučajevima; • Odobren je Nacionalni plan reagovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nema stručno osoblje za upravljanje rizikom od nepogoda; • Republika Kosovo nema emergentne fondove; • Nestvaranje Direkcija za zaštitu i spašavanje na lokalnom nivou; • Nema zakon o osiguranjima od nepogoda; • Smanjenje rizika od nepogoda nije dovoljno integrisano u planove razvoja; • Nedostatak dovoljne spremnosti za nepogode na nivou zajednice; • Nedostatak sistema alarmiranja i komunikacije; • Nedostatak Sistema ranog upozoravanja (SRU). • Nedostatak memoranduma sa vladinim i nevladinim organizacijama u oblasti civilnih hitnih slučajeva; • Nedostatak infrastrukture za državne rezerve.
PRETNJE	MOGUĆNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Rizici u razvoju kao epidemije i pandemije; • Klimatske promene; • Podrška domaćeg finansiranja u padu; • Neodrživost i otpor u nekim zajednicama zbog nedostatka informisanja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Revizija i dopunjavanje zakona; • Kapacitet za stvaranje partnerstava; • Učenje iz dobrih praksi od drugih zbog povećanja rizika od nepogoda; • Stvaranje emergentnog fonda na domaćem i lokalnom nivou; • Izrada zakona o osiguranjima za naknadu šteta od nepogoda; • Unapređenja informacione i komunikacione tehnologije; • Istraživanje drugih metoda sistema ranog upozoravanja;

	• Povećanje voluntarizma.

5. Zakonski okvir i institucionalni mehanizam

5.1. Zakonski okvir

Strategija SRN-a bazira se na Zakonu br. 04/L-027 o zaštiti od prirodnih i drugih nepogoda, kao i u Dokumentu o proceni rizičnosti od prirodnih nepogoda (odobren u 2016. godini, trenutno u procesu revizije). Međuministarska radna grupa tokom izrade ove strategije, je konsultovala i zakonske i podzakonske akte na snazi, koji se nadovezuju ili obuhvataju u sebi tretman ili regulisanje oblasti SRN-a, uključujući, ali ne ograničavajući se na zakonima u nastavku:

- Zakon o zaštiti od prirodnih i drugih nepogoda, br. 04/L-027;
- Zakon o zaštiti životne sredine, br. 2010/03-L-214;
- Zakon o zaštiti od požara, br. 2011/04-L-012;
- Zakon o vatrogastvu i spašavanju, br. 04/L-049;
- Zakon za AEM-a, br. 04/L-230;
- Zakon o opremi pod pritiskom, br. 06/L-031;
- Zakon o finansijama lokalne samouprave, br. 03/L-049;
- Zakon o inspektoratu rada, br. 2002/09;
- Zakon o osnivanju Saveta bezbednosti Kosova, br. 2008/03-L050;
- Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu, br. 04/L-161;
- Zakon o upravljanju javnim finansijama i odgovornosti, br. 2013/04-L-194;
- Zakon o Ministarstvu odbrane, br. 06/L-122;
- Zakon o Kosovskim snagama bezbednosti br. 06/L-123;
- Zakon o javnom zdravstvu, br. 2007/02-L-78;
- Zakon o emergentnoj zdravstvenoj zaštiti, br. 2006/02-L-50;
- Zakon o Crvenom krstu Kosova, br. 2010/03-L-179;
- Zakon o lokalnoj samoupravi, br. 2008/03-L-040;
- Zakon o prostornom planiranju br. 2012/04-L-174;
- Zakon o tretiranju građevina bez dozvole br. 04/1-188;
- Zakon o izgradnji br. 04/L-110;
- Zakon o šumama Kosova br. 2003/3;
- Zakon o životnoj sredini br. 03/L-02;
- Zakon o vodama Kosova br. 2004/24;
- Zakon o Geološkoj službi Kosova br. 06/L-039 2018;
- Zakon o hidrometeorološkim delatnostima br. 06/1-035, 2018;
- Zakon o veterinarstvu br. 2004/21;
- Zakon o hrani br. 08-L-120;
- Zakon o staranju prema životinjama br. 02-L-10;
- Zakon o zaštiti bilja 04-L-120;
- Zakon o sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti br. 03-L-109;

- Zakon o državnim robnim rezervama br. 03 /L-244;
- Zakon o civilnom vazduhoplovstvu 03/L-051;
- Zakon o slobodi udruživanja za NVO-e 06/L-043;
- Zakon o energetici 05/L-081;
- Zakon o električnoj energiji 05/L-085;
- Zakon o policiji br. 04/L-076;
- Zakon o službenim statistikama 04/L-036;
- Zakon br. 03/L-163 o rudnicima i mineralima.

Strategija direktno doprinosi na upravljanje prirodnih i drugih nepogoda, kao deo plana Vlade, posebno na cilju “Obavljanje posebnih studija u cilju smanjenja, sprečavanja, zaštite, reagovanja i oporavka od prirodnih nepogoda”.

Nastaviće se sa postojećim politikama:

- Izradi politika, revizija i dopuna zakona za smanjenje rizika;
- Izradi Državnog plana za smanjenje rizika;
- Izradi Državnog plana za sprečavanje nepogoda;
- Izradi Državnog plana zaštite od nepogoda;
- Izgradnji kapaciteta za smanjenje rizika;
- Nastavak saradnje sa IPA/Programom Evropske komisije za podizanje kapaciteta;
- Osnivanju Nacionalnog centra (OCMUP) za upravljanje emergentnim situacijama;
- Razvoju programa vežbi i procene i emergentne pripravnosti u oblasti opšte javne bezbednosti;
- Izradi Državnog plana za oporavak od nepogode.

5.2. Institucionalni mehanizmi

Institucionalni mehanizam podrazumeva sve mehanizme koji imaju ulogu i značaj u smanjenju rizika od nepogoda na Kosovu.

Institucionalni mehanizmi za izradu i sprovođenje državnih politika u oblasti smanjenja rizika od nepogoda su, ali ne ograničavaju se samo na ove institucije:

Nacionalni koordinator

Nacionalni koordinator za smanjenje rizika od nepogoda je ministar Ministarstva unutrašnjih poslova, ili jedan od zamenika ministra ovlašćen od njega, koji je odgovoran da koordinira, upućuje, prati i izveštava o sprovođenju politika i aktivnosti i radnji u vezi sa Državnom strategijom i Akcionim planom 2023-2025.

Sekretarijat strategija

Sekretarijat strategija u MUP, ima za zadatak da prati na redovnim osnovama sprovođenje strategije prikupljajući i analizirajući podaci o sprovođenju aktivnosti akcionog plana, kao i izradivši periodične i procenljive izveštaje za Nacionalnog koordinatora. Osim toga, Sekretarijat će pomoći Nacionalnom koordinatoru za koordinaciju strategije i komunikaciji sa zainteresovanim stranama.

Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP)

Na osnovu misije i dužnosti MUP-a, koja je da se brine o vladavini prava i javnoj bezbednosti na celoj teritoriji Republike Kosovo. Kroz svojih mehanizama i agencija, MUP preduzima aktivnosti na smanjenju rizika u nepogodama.

Agencija za upravljanje vanrednim situacijama/AUVS

Misija Agencije je podrška građanima i prvih reacionara kako bi obezbedila da rade kao jedno telo, sa ciljem razvoja, održavanja i unapređenja našeg kapaciteta da bi se pripremili, zaštitili, reagovali i oporavili od svih mogućih rizika, bilo onih prirodnih ili uzrokovanih od ljudskog faktora.

Ciklus trajanja nepogode podrazumeva proces kroz koji se emergentni menadžeri pripremaju za hitne slučajeve i nepogode, reaguju na njih kada se dogode, pomažu ljudima i institucijama da se brzo oporave od njih, ublažavaju njihove štetne efekte, smanjuju rizik gubitaka i sprečavaju događanje budućih nepogoda.

Policija Kosova

Kao agencija sprovođenja zakona u okviru MUP-a, PK ima odgovornost u smanjenju rizika od nepogoda, oslanjajući se na sve strukture podrške u okviru Policije Kosova.

Ministarstvo finansija, rada i transfera (MFRT)

MFRT će imati aktivnu i saradničku ulogu sa svim institucijama uticane od Akcionog plana za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od nepogoda, vodeći računa da se predviđene aktivnosti i ciljevi realizuju unutar redovnih budžetskih izdvajanja.

Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPPI)

Uloga MŽSPPI-a, bazirana na misiji i zadacima, nesumnjivo ima odgovornost u realizaciji ciljeva i određenih mera u SSRN sa svojom nadzornom ulogom i aktivnim učešćem u praćenju strategije.

MMPHI kroz SSRN namerava da razvije integrativne politike mnogih različitih sektora sa ciljem stvaranja uslova za zaštitu zdravlja i životne sredine od PNDN-a u oblasti radioaktivnog zračenja, izgradnje, zagađenja vazduha, vode i zemlje, merenja atmosferskih padavina, površinskih i podzemnih voda, upozoravanje pojave elementarnih hidrometeoroloških nepogoda, tehničko stručno, razvojno i organizaciono rešenje za održavanje, izgradnju, rekonstrukciju i bezbednost železnica, autoputa, nacionalnih i regionalnih puteva, vazdušnog saobraćaja, kao i pruža naučnu i stručnu podršku za politike životne sredine zemlje, dok u cilju smanjenja rizika od nepogoda prikuplja podatke o saobraćaju i bezbednosti, savetuje i obaveštava institucije i građane o stanju putne, železničke i vazdušne mreže, kao i faktorima koji utiču na saobraćajnu mrežu.

Ministarstvo odbrane (MO) i Kosovske snage bezbednosti (KSB)

Uloga MO/KSB u implementaciji SSRN uključuje ceo ciklus upravljanja hitnim slučajevima, ali primarni cilj ove institucije je utvrđen faza pripravnosti i reagovanja, da obavlja operacije u slučaju nepogoda na Kosovu i izvan nje. Razvijene operacije od MO/KSB su uglavnom operacije odbrane

kada se ozbiljno ugrožava život civila unutar i van Kosova, kao i pomoć prema civilnim autoritetima u reagovanju prema nepogodama. KBS ima važnu ulogu u operacijama potrage i spašavanja, uklanjanju eksplozivnih sredstava, kontroli i čišćenju opasnih materija, kao i druge dužnosti humanitarne pomoći. MO/KSB pruža brojne obuke za razne državne institucije za povećanje sposobnosti reagovanja kod stanovništva u slučajevima suočavanja sa nepogodama. MO/KSB takođe pruža i kampanje i predavanja osveščivanja u školama Republike Kosova za osveščivanje mladih o riziku od eksplozivnih sredstava i drugih opasnih sredstava.

Ministarstvo inostranih poslova i dijaspore (MIPD)

Uloga MIP je promovisanje i zaštita nacionalnih, kulturnih i ekonomskih politika Kosova u svetu, razvoj dobrosusedskih odnosa i regionalnu saradnju od zajedničkog interesa, kroz bilateralne i multilateralne sporazume koji uključuju i oblast upravljanja hitnim slučajevima, doprinoseći na smanjenju rizika, kao i podsticanju naučne, tehničko-tehnološke saradnje, razmeni iskustava i najboljih praksi za SRN odgovarajućih zemalja. Stvaranje uslova za kapitalne investicije iseljenika u domovinu sa ciljem smanjenja i sprečavanja rizika od nepogoda.

Ovo ministarstvo je glavni kontakt subjekt za komunikaciju u slučaju zahteva za davanje ili primanje pomoći za podršku zemlji pogođenoj od nepogoda, ali i za međunarodnu saradnju u drugim aktivnostima u oblasti upravljanja hitnim slučajevima.

Ministarstvo prosvete, nauke, tehnologije i inovacije (MPNTI)

Uloga MPNTI, u skladu sa nacionalnim prioritetima za razvoj, je da obezbedi kvalitetan sistem obrazovanja, koji garantuje bezbednost i zaštitu učenika i školskog osoblja. Ovo će se realizovati stvarajući bezbedna školska okruženja prema parametrima i standardima potrebnim za smanjenje rizika od nepogoda. Uključivši u kurikulum sadržaje koji učenike i mlade osveščuju i osposobljavaju u sprečavanju i zaštiti od nepogoda. MPNTI će imati povećanu ulogu u ispunjavanju ciljeva SRN-a kroz izgradnju kapaciteta na centralnom, lokalnom i školskom nivou u pripremi za sprečavanje, reagovanje i smanjenje rizika od nepogoda. Takođe, MPNTI u saradnji i koordinaciji sa drugim akterima i institucijama, će podstaknuti i podržati treninge i vežbe sa različitim simulacijama koje pomažu učenicima, mladima, nastavnicima, školskom osoblju, ali i roditeljima i zajednici da stvore potrebne sposobnosti i veštine da bi se suočili sa različitim situacijama nepogoda. Ovo će obezbediti sigurno, zdravo i održivo školsko okruženje.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR)

Mere koje treba da preduzme MPŠRR za postizanje ciljeva SSRN-a nalaze se u politici za pomaganje administriranju i upravljanju sektorom šumarstva, uključujući i zaštitu, aktivnosti pošumljavanja, samoodržavanja, sprečavanja i zaštitu od požara, dezinfekciju protiv insekata i raznih bolesti, licenciranju za seču drva, kontrolu lova i ribolova, pruža veterinarske usluge, uključujući, između ostalog, sprečavanje bolesti životinja, zoonoza i poboljšanje kvaliteta jata i stada ptica, dok u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, životne sredine i prostornog planiranja nadgleda sprovođenje zdravstvenih standarda koji se nadovezuju sa poljoprivredom, šumarstvom, ruralnim razvojem, centrima za uzgoj riba, kontrolom kvaliteta hrane i poljoprivrednih sirovina sa ciljem zaštite potrošača i smanjenja rizika od nepogoda.

Ministarstvo za zajednice i povratak (MZP)

Uloga ovog ministarstva za SRN je višedimenzionalna, ali izdvajamo neke od funkcija koje pripadaju ovom ministarstvu na osnovu dužnosti i odgovornosti, kao i specifičnosti koje ima:

- Nadgleda sprovođenje strategije unutar svog delokruga na centralnom i lokalnom nivou, obraća se zajednicama za pomoć, podržava razvoj i sprovođenje strategije u svim opštinama pomažući integraciju politika u razvojnim planovima integrirajući smanjenje rizika pod jednakim uslovima svih zajednica i njihove pripadnike;
- Koordinira sa ministarstvima, opštinama i drugim autoritetima za sprovođenje SSRN, uvek na osnovu principa zaštite i samoodbrane u nepogodama poštujući osnovna ljudska prava, kako bi obezbedilo promovisanje i zaštitu prava pripadnika svih zajednica, posvećujući posebnu pažnju potrebama žena, dece, starih osoba i drugih osetljivih grupa;
- Pomaže u razvoj i sprovođenje mera u oblasti javnog informisanja i drugih promotivnih projekata za podizanje svesti javnosti u vezi sa pravima i interesima zajednica i njihovih pripadnika za zaštitu od nepogoda, kao i preduzimanje mera za smanjenje rizika od nepogoda u saradnji i podsticanju privatnog sektora i biznisa.

Ministarstvo zdravlja (MZ)

Prati situaciju zdravlja i sprovodi odgovarajuće mere da bi sprečilo i kontroliralo probleme u oblasti zdravlja podržavajući učešće, inicijative i razvoj aktivnosti zajednice koje se nadovezuju sa zdravljem. Učestvuje u izradi i sprovođenju sprečavanja i smanjenja rizika od epidemija i raznih bolesti. Ovo Ministarstvo kroz kampanju javnog informisanja i drugih promotivnih projekata podiže svest javnosti u skladu sa zdravstvenim standardima, podstiče razvoj zdravstvenog i ekološkog obrazovanja za podizanje znanja i nadležnosti u oblasti javnog zdravlja. Prati i utvrđuje stanje javnog zdravlja, posebno uticaj industrijskih delatnosti, javnih usluga i ekonomskih delatnosti, jer se nadovezuju sa zaštitom javnog zdravlja. U saradnji sa drugim odgovarajućim ministarstvima, identifikuje oblasti koje se trebaju zaštititi za javno zdravlje, kreira politiku aktivnosti u sektoru zdravstva da bi promovisalo koherentni razvoj i implementaciju mera za SRN.

Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS)

MKOS svoju ulogu u SSRN ima u preduzimanju mera i razvijanju aktivnosti na čuvanju, zaštiti i prezentaciji, restauraciji i konzervaciji kulturnog nasleđa, arhitektonskog nasleđa, pokretnog nasleđa, duhovnog nasleđa, integrisane konzervacije i kulturnih pejzaža, kao i inventarizacije i dokumentovanja kulturnog nasleđa Kosova.

Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine (MIPT)

Obezbeđuje direktnu tehničku podršku i savete u nabavci vanjskih konsultantskih usluga za procenu strukturne bezbednosti i od požara, zgrada i životnih linija (javne usluge).

Planira, deponuje i nadgleda aktivnosti državnih rezervi, u vezi sa smanjenjem rizika od nepogoda.

Ministarstvo ruralnog razvoja (MRR)

MRR obezbeđuje razvoj, implementaciju, praćenje, izradu i koordinaciju programa za regionalni razvoj, socio-ekonomski razvoj, kao i informisanje u vezi sa novim merama koje se odnose na smanjenje rizika od nepogoda (SRPNDN).

Ministarstvo administracije lokalne samouprave (MLAS)

Uloga MALS u SSRN je podrška i unapređenje lokalne samouprave u jačanju struktura za nadgledanje ove strategije i obezbeđivanje sprovođenja aktivnosti opštinskih planova za smanjenje rizika i uključivanje ovih planova u lokalnim razvojnim planovima.

Ministarstvo ekonomije (ME)

Uloga ME, priprema i sprovodi politike koje podstiču ekonomski rast i stabilnost, omogućavaju razvoj domaćeg biznisa, podstiču ekonomsku saradnju za privlačenje stranih investicija, garantuju konkurenciju i bezbedno tržište, obezbeđuju održiv i perspektivan razvoj energetskih i rudarskih resursa zemlje, obezbeđuju razvoj sektora telekomunikacije i informacione tehnologije, kao i garantuju efikasnost u upravljanju javnim preduzećima, kao i planiraju budžet za politike, strategije, zakone i planove za smanjenje rizika od nepogoda.

Operator sistema distribucije (OSD)

OSD je odgovoran da radi sa mrežom distribucije i ima ekskluzivnost distribucije električne energije na celu teritoriju Kosova. Uloga OSD-a je da njegov doprinos u sprovođenju akcionih planova i obaveza koje proizilaze iz Strategije za smanjenje rizika od nepogoda, podržavajući sve procese sa svim kapacitetima koje ima.

Crveni krst Kosova (CKK)

CKK je dobrovoljna organizacija koja će podržati Strategiju za smanjenje rizika sa svim svojim sektorima, naročito sa sektorom upravljanja nepogodama i onog prve pomoći. Ova dobrovoljna organizacija kroz svoje kapacitete na centralnom i lokalnom nivou, biće vitalan deo aktivnosti za smanjenje rizika u aspektu senzibilizacije, vežbe obuke, kao i podrška prvim reacionarima na mestu incidenta.

6. Strateški ciljevi za smanjenje rizika od nepogoda

6.1. Pozadina

Smanjenje rizika od nepogoda ima za cilj sprečavanje novog rizika, smanjenje postojećeg rizika, kao i upravljanje preostalim rizikom, a što sve ove radnje doprinose u jačanju održivosti i elastičnosti zajednica, i posledično i u postizanju održivog društvenog razvoja.

Smanjenje rizika od nepogoda ne treba se sprovoditi na izolovan način. Za sprovođenje smanjenja rizika od nepogoda trebaju se uzeti u obzir međunarodni sporazumi i uputstva. Okvir UNISDR2 SENDAY za akciju: 2015-2030. naglasio je sledeće tačke odgovarajuće strateške akcije, nasuprot kojima trebaju se meriti aktivnosti upravljanja rizikom od nepogoda, kao što je smanjenje rizika od nepogoda:

- 1) Obezbediti se, da smanjenje rizika od nepogoda bude nacionalni i domaći prioritet sa

- snažnom institucionalnom osnovom za sprovođenje;
- 2) Da se identifikuju, procene i prate rizici nepogoda i da se poboljša rano upozoravanje;
 - 3) Da se koriste znanja, inovacije i obrazovanje za izgradnju kulture bezbednosti i održivosti na svim nivoima;
 - 4) Da se smanje osnovni faktori rizika;
 - 5) Da se ojača spremnost prema nepogodama za efektivno reagovanje na svim nivoima.

Smanjenje rizika od nepogoda usko je povezano sa održivim razvojem. Razvojni projekti trebaju se informisati od planiranja i aktivnosti za smanjenje rizika od nepogoda.

6.2. Razvojni planovi

Više pažnje će se posvetiti činjenje razvoja osetljivijim prema uticajem klimatskih (i globalnih) promena što će imati nad zemljanim i vodenim resursima posebno, i kako će se upravljanje rizikom od nepogoda integrisati u planiranju razvoja. Bez odgovarajuće planiranje, imaćemo nedostatak prilagođavanja prema klimatskim promenama koje mogu mnogo uticati na dugoročni razvoj zemlje. Smanjenje rizika od nepogoda je pod uticajem niz faktora kao što su: klimatske, ekonomske promene i lokalni i regionalni razvoj, kapacitet za sprovođenje planiranja, kao i država treba pažljivo i na nove načine razmišljati za efektivno smanjenje rizika od nepogoda. Upravljanje rizikom i posledicama nepogoda/mogućih katastrofalnih događaja/incidenata u liniji sa nacionalnim i međunarodnim strateškim pristupom upravljanja rizikom od nepogoda, je svačija dužnost kroz partnerstvo između domaćih institucija, privatnog sektora, NVO-a i međunarodnih institucija.

6.3. Pet ciljeva Strategije

6.3.1. Strateški cilj 1: Integrisanje smanjenja rizika u politike, zakone i podzakonske akte i razvojne politike

Integrisanje razvojnih politika, revizija i dopunjavanje zakona, kao i podzakonskih akata na centralnom i lokalnom nivou, uzimajući u obzir i ulogu privatnog sektora i civilnog društva, zahteva višedimenzionalno i adekvatno uključenje u oblasti smanjenja rizika od nepogoda. Ova strategija nastoji da se politike, zakoni, podzakonski akti i razvojni planovi revidiraju i dopune, kao i prate sa mehanizmima praćenja i dovoljnim budžetom.

Specifični ciljevi:

- 1.1) Revizija razvojnih politika za efikasno smanjenje rizika od nepogoda;
- 1.2) Integracija smanjenja rizika u zakone i podzakonske akte;
- 1.3) Međuinstitucionalna integracija politika za smanjenje rizika od nepogoda, kao i sprovođenje zakonitosti sa ciljem menadžiranja i upravljanja rizicima; i
- 1.4) Povećanje finansijske podrške za smanjenje rizika od nepogoda.

6.3.2. Strateški cilj 2: Jačanje kapaciteta za smanjenje rizika od nepogoda

Razvoj i jačanje kapaciteta za smanjenje rizika od nepogoda osniva se na okviru SENDAY i kroz tri komponenti, prema značenju rizika, prema ranjivosti i imajući u obzir izgradnju kapaciteta. Isto tako, treba se voditi računa od novih rizika, stoga se trebaju razvijati i jačati ljudski i tehnički kapaciteti, kao i treba se investirati u saradnju za podizanje naučnih kapaciteta i u sisteme koji proizvode potrebne upozoravajuće informacije, registrovane, istražene, predviđene, analizirane i modelirane za nepogode koje mogu ugroziti zemlju.

Specifični ciljevi:

- 2.1) Jačanje kapaciteta za SRN, kroz prepoznavanje rizika i ranjivosti;
- 2.2) Povećanje sposobnosti za održavanje infrastrukture, modernizacija i digitalizacija, za SRN;
- 2.3) Podizanje i razvoj sistema za efikasno smanjenje rizika od nepogoda; i
- 2.4) Stvaranje bezbednih i održivih zajednica od nepogoda.

6.3.3. Strateški cilj 3: Povećanje osveščivanja o smanjenju rizika od nepogoda

Ovaj strateški cilj ima za cilj promovisanje različitih aktivnosti koje će podići svest i pripremiti zajednice da se uspešno suoče sa svim vrstama rizika. Održivost zajednica će se postići kroz edukaciju, senzibilizaciju i osveščivanje sa ciljem sticanja sposobnosti i veština za smanjenje i upravljanje rizikom.

Specifični ciljevi:

- 3.1) Podizanje svesti o SRN kroz razmenu informacija, strateškim partnerstvima, obrazovanju i obuku; i
- 3.2) Promovisanje i razvoj instrumenata i programa koji izrađuju standarde, kodekse, operativna uputstva, planove, projekte itd.

6.3.4. Strateški cilj 4: Jačanje mehanizama upravljanja informacijama i bazi podataka

Jačanje mehanizama upravljanja informacijama će se postići kroz poboljšanje komunikacije, koordinacije, prikupljanja i distribucije informacija, između odgovarajućim institucijama, od Nacionalnog centra za fuziju, a što će snažno uticati na smanjenje rizika od nepogoda.

Specifični ciljevi:

- 4.1) Poboljšanje komunikacije i razmene informacija između institucija; i
- 4.2) Jačanje i sprovođenje znanja o upravljanju informacijom i tehnologijom za SRN u svim sektorima.

6.3.5. Strateški cilj 5: Spremnost i prilagođavanje na klimatske promene

Ovaj cilj će se postići kroz identifikaciju i procenu rizika i stepena rizičnosti. Izradiće se Operativni emergentni planovi, Kontingentni planovi, organizovaće se obuke i certificiranja, kao i izradiće se Program i planovi za vežbe i procenu spremnosti.

Specifični ciljevi:

- 5.1) Identifikovanje rizika i njihovih uzročnika;
- 5.2) Procena i analiza rizika;
- 5.3) Inspekcija rizika;
- 5.4) Praćenje rizika;
- 5.5) Upravljanje životnom sredinom i prilagođavanje prema SRN; i
- 5.6) Jačanje spremnosti prema nepogodama za efektivno reagovanje na svim nivoima.

7. Sporazumi o integrisanim institucionalnim kapacitetima za smanjenje rizika od nepogoda

U 2005. godini, Generalne skupština UN-a, Rezolucija A/RES/59/231: pozvala je vlade da kreiraju nacionalne platforme ili centralne tačke za smanjenje rizika od nepogoda, ohrabрила je vlade da ojačaju platforme tamo gde su postojale one i zatražila sistem Ujedinjenih nacija da pruži odgovarajuću podršku prema tim mehanizmima, gde su ciljevi nacionalne platforme identifikovani kao:

- Povećanje nacionalnog rukovođenja i angažovanja za održivost smanjenja rizika od nepogoda i sprovođenje Hyogo i Senday okvira;
- Povećanje saradnje i koordinacije između nacionalnih aktera sa ciljem povećanja nivoa znanja i sposobnosti za smanjenje rizika od nepogoda;
- Povećanje nacionalnog angažovanja da se pomogne najranjivom i najugroženijem stanovništvu;
- Da služe kao nacionalne centralne tačke u sistemu UNISDR-a i ojačaju veze sa sekretarijatom i Operativnom grupom UNISDR-a.

Institucionalna osnova za smanjenje rizika od nepogoda, međutim, ne treba da zavisi samo od nacionalnih struktura i inicijativa. U stvari, kao što je gore pomenuto, efektivno smanjenje rizika od nepogoda treba da bude pristup odozdo-gore, a ne odozgo-dole.

Sledeće figure ilustruju institucionalne nivoe i regulisanja za smanjenje rizika od nepogoda u zemlji i naglašavaju strateški značaj lokalnog nivoa i zajednica u smanjenju rizika od nepogoda. Prva figura prikazuje strateške nivoe na kojima će sprovesti smanjenje rizika od nepogoda u zemlji, i druga figura prikazuje odgovornosti, inputi i integraciju između zainteresovanih strana u vezi sa

smanjenjem rizika od nepogoda.

Fig.:1

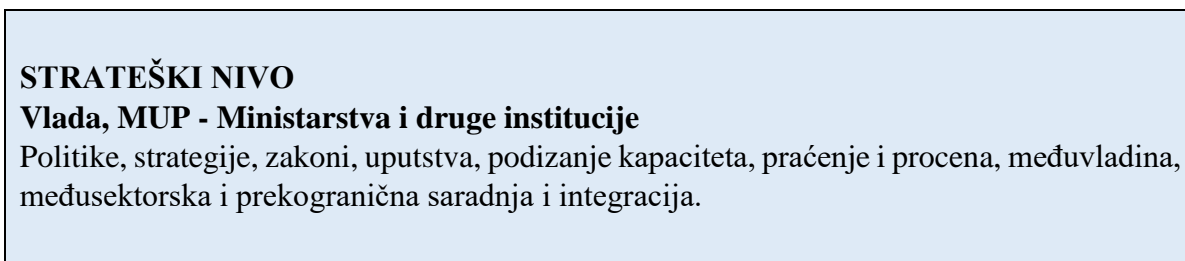

Fig.: 2

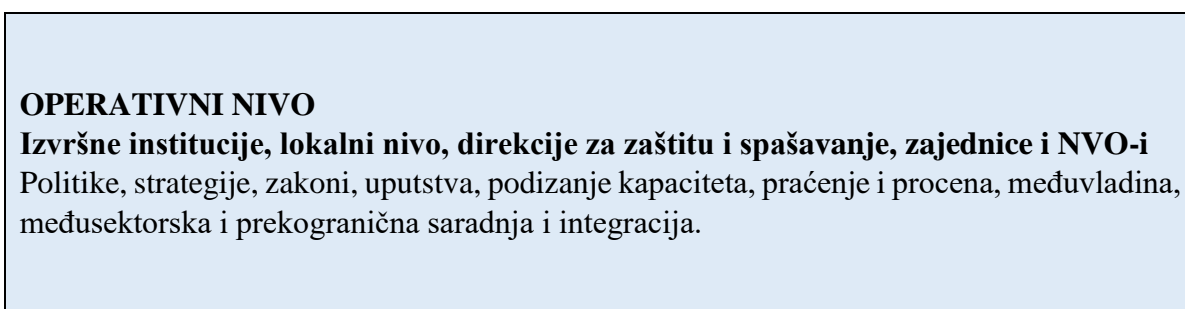

Figura 1 i 2: Nivoi gde se sprovodi smanjenje rizika od nepogoda u zemlji.

8. Mehanizmi praćenja i izveštavanja Strategije i Akcionog plana 2023-2025.

Mehanizam praćenja će korespondirati principima utvrđenim u Administrativnom uputstvu (VRK) br. 07/2018 o planiranju i izradi strateških dokumenata i akcionih planova, u Priručniku za planiranje, izradu i praćenje Strateških dokumenata i njihovih akcionih planova.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je odgovorno za koordinaciju i praćenje sprovođenja Strategije za smanjenje rizika od prirodnih i drugih nepogoda 2023-2028. i za preduzimanje radnji, ako je potrebno, da bi se obezbedilo blagovremeno i na efektivan način sprovođenje aktivnosti izvršenja. Autoritet odgovoran za pripremu izveštaja prema mandatu je Sekretarijat za Strategije, koji funkcioniše u okviru MUP-a.

8.1. Direktive strateškog sprovođenja i prioriteti za stratešku promenu

Sledeće strateške direktive za smanjenje rizika od nepogoda, koje će se sprovesti za narednih pet godina:

- Principi saradnje, efektivne komunikacije i upravljanja informacijama, izveštavanja i usklađivanja (zajednički standardi prakse) planiranja i sprovođenja za upravljanje rizikom od nepogoda, biće poštovani tokom celog vremena od svih institucija, zainteresovanih strana i igrači sa ulogama.

- Obuke, podizanje kapaciteta i istraživanje o upravljanju rizikom od nepogoda biće obavljeno kontinuirano od svih institucija, zainteresovanih strana i igrači sa ulogama.
- Uključivanje i saradnja igrača i stručnjaka nevladinih uloga, kao i uključivanje informacija i istorijskih i domaćih znanja značajnih o rizicima nepogoda, biće obezbeđeni od svih institucija, zainteresovanih strana i igrači sa ulogama.
- Sve institucije, zainteresovane strane i akteri će obaviti detaljna istraživanja, dobiti sve potrebne tehničke savete i inpute i usmeravati i pratiti sprovođenje upravljanja rizikom od nepogoda kroz saradnju, komunikaciju i širenje informacija na konstantan način.
- Međunarodna i prekogranična saradnja i integracija dalje će se obezbediti od svih institucija, zainteresovanih strana i igrači sa ulogama.
- Država će biti odgovorna da rukovodi i prati sprovođenje ovih direktiva i da sprovodi svoje zakonodavne ili određene funkcije unutar zemlje, ali detaljno planiranje i sprovođenje smanjenja rizika od nepogoda treba se izvršiti od svih institucija, zainteresovanih strana i igrači sa ulogama.
- Planiranje smanjenja rizika od nepogoda i smanjenje rizika odgovornost je svih institucija, zainteresovanih strana i aktera u zemlji, radeći sa službenicima upravljanja rizikom od nepogoda, ali reagovanje na nepogode, oporavak i rehabilitacija ostaje glavna odgovornost institucije koja ima vlasništvo i/ili zakonodavnu vlast ili dodeljuje joj se odgovornost nad područjem i/ili imovinama pogođenim od mogućim katastrofalnim incidentom, radeći sa svim odgovarajućim institucijama, zainteresovanim stranama i igrača te uloga, neovisno da li je proglašeno stanje nepogode ili ne.

8.2. Direktive strateškog sprovođenja i prioriteta za stratešku promenu

Proces implementacije strategije nameravaće ispunjavanje strateških ciljeva, onih specifičnih i aktivnosti. Praćenje i procena rezultata ciljeva i aktivnosti biće sastavni deo procesa strategije, kao i ključno na njegovo ispunjenje.

Kroz praćenje će se obavljati kontinuirano i sistematsko prikupljanje podataka za merenje napretka i sprovođenosti Akcionog plana. Procena će se obavljati na redovnim periodičnim osnovama, svake 1 godine, ali i ad-hoc, kroz koju će se proceniti sprovođenost Akcionog plana, uticaj u praksi. Proces procene će rezultirati u pregledu aktivnosti Akcionog plana, obezbeđivši planiranje aktivnosti potrebnih za efektivno sprovođenje strateških ciljeva i usklađivanja sa lokalnim, regionalnim i globalnim trendovima rizika.

Glavne dimenzije praćenja i procene Akcionog plana Strategije su:

- Institucionalni kapacitet;
- Pokazatelji praćenja tokom i na kraju trogodišnjeg perioda;
- Izvori informisanja i instrumenti merenja.

8.3. Institucionalni kapacitet za praćenje i procenu

Sistem praćenja i procene biće proširen da bi pokrio sve institucije odgovorne za realizaciju ciljeva utvrđenih u Strategiji i Akcionom planu.

Svaka zainteresovana strana treba da identifikuje svoju ulogu u smanjenju rizika od nepogoda kao deo svog upravljanja rizikom od nepogoda i planiranja smanjenja rizika od nepogoda. Svi sektori

i ministarstva treba da uključe smanjenje rizika od nepogoda u svoje godišnje procese strateškog planiranja:

- Nacionalni koordinator za SRN, kao vodeća institucija za koordinaciju ispunjavanja ciljeva, će pratiti pokazatelje Strategije za SRN;
- Sekretarijat strategija će pratiti na redovnim osnovama sprovođenje Akcionog plana, prikupljajući tromesečne, šestomesečne, devetomesečne, godišnje i ad-hoc izveštaje od svih odgovarajućih institucija i izradice analitičke izveštaje sprovođenja strategije prema potrebi;
- Ministarstva, organi sprovođenja i druge institucije sa zadacima u Akcionom planu biće odgovorni za praćenje i procenu aktivnosti koje su njima ili njima podređenim institucijama podeljene. Ove institucije će dostaviti svoje tromesečne, šestomesečne, devetomesečne i godišnje izveštaje kod Sekretarijata strategija.
- Nevladine organizacije i privatni sektor trebaju se uključiti u izveštavanje.
- Nevladine organizacije i međunarodne organizacije učestvovalaće u procesu praćenja i procene strategije, jačajući sveobuhvatnost, transparentnost i odgovornost.

8.4. Pokazatelji za praćenje i procenu

Svaka aktivnost u okviru Akcionog plana ima odgovarajuće kvalitativne i kvantitativne pokazatelje koji će služiti tokom procesa praćenja i procene.

8.5. Instrumenti praćenja i procene

- Administrativni/statistički podaci od različitih odgovarajućih aktera;
- Godišnji izveštaj sprovođenja strategije i drugi ad-hoc izveštaji;
- Spoljni izveštaji iz privatnog sektora, NVO - domaćih i međunarodnih, kao i
- Razne ankete.

9. Akcioni plan

Akcioni plan ove Strategije je u skladu sa državnim politikama za SRN i u potpunoj usklađenosti sa okvirom Državne strategije za SRN.

Akcioni plan će se revidirati na kraju svake godine kako bi se obezbedilo sprovođenje Strategije i usklađenost sa trendovima međunarodnog okvira SENDAY za SRN, na globalnom nivou.

Akcioni plan za sprovođenje ove strategije uključuje:

- Strateški ciljevi;
- Specifični ciljevi;
- Konkretno aktivnosti za implementaciju;
- Utvrđivanje institucija odgovornih za ispunjenje svakog cilja;
- Specifikaciju vremenskog okvira za ispunjenje svake aktivnosti;
- Utvrđivanje potrebnih finansijskih izvora za razvoj aktivnosti;
- Utvrđivanje pokazatelja za implementaciju svakog cilja i aktivnosti, i
- Prilog opštih aktivnosti za smanjenje rizika od nepogoda za posebne kategorije rizika.